

Тема №12

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЇЇ ОЦІНКИ

План заняття

1. Сутність поняття «ефективність»
2. Показники оцінки ефективності діяльності підприємства

1. Сутність поняття «ефективність»

Ефект (від лат. - виконання, дія) означає результат, який виникає внаслідок дії певних чинників.

Ефект може вимірюватися в матеріальному, соціальному, грошовому вираженнях. Зокрема, ефект може оцінюватися обсягом додатково виробленої чи спожитої продукції, показниками поліпшення здоров'я населення (наприклад, зниженням захворюваності або смертності, виробничого травматизму, підвищенням середньої тривалості життя) тощо. У випадку коли зазначені результати отримують грошове вираження, говорять про економічний ефект.

Економічний ефект відображає різні вартісні показники, що характеризують проміжні і кінцеві результати виробництва на підприємстві.

В ролі показника економічного ефекту залежно від цілей заходу і від рівня прийняття рішення можуть використовуватися:

1) на національному рівні:

- приріст національного доходу; збільшення надходження валютних коштів у країну; збільшення обсягу податкових надходжень у бюджет;
- зниження зовнішнього (внутрішнього) боргу;
- зниження економічного збитку від забруднення навколишнього середовища тощо;

2) на територіальному рівні:

- збільшення обсягу надходжень у бюджет;
- збільшення відрахувань, спрямованих на вирішення соціальних проблем;
- зростання доходів населення тощо;

3) на рівні підприємства;

- зростання прибутку;
- приріст заробітної плати працівників підприємства;
- заощадження сировини, енергії і матеріалів тощо.

Всі ефекти, що спричиняються підприємством (конкретним господарським заходом), можуть умовно бути диференційовані на такі групи:

- внутрішні ефекти підприємства, що сприймаються його системою (інтерналії);
- зовнішні ефекти (екстерналії), які підприємство в змозі перетворити у внутрішні за допомогою встановлення ціни на вироблені вироби і надані послуги;
- зовнішні ефекти (екстерналії), які підприємство зацікавлене перетворити у внутрішні, але може це зробити лише за допомогою економічних інструментів (наприклад, податкових пільг, дотацій та ін.) держави або суб'єкта території (муніципалітету); до подібних екстерналій варто віднести сприятливі ефекти екологічного і соціального характеру, які можуть бути використані в громадських сферах, а також іншими економічними суб'єктами.
- зовнішні ефекти/витрати (екстерналії), які підприємство не зацікавлене перетворювати у внутрішні, і про це повинна потурбуватися держава або суб'єкт території; це різні негативні наслідки порушення підприємством природного середовища, що сприймаються всім суспільством.

Внаслідок здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства, впровадження на ньому прибуткових певних технічних, організаційних чи економічних заходів має місце **первісний (одноразовий) ефект**. Проте майже завжди початковий ефект може повторюватися і примножуватися завдяки багаторазовому використанню таких заходів не тільки на даному, а й інших підприємствах, сферах діяльності. Саме тому важливого практичного значення набуває визначення і оцінка "**мультиплікаційного ефекту**", що має свої специфічні форми прояву.

Специфічними формами мультиплікаційного ефекту є:

- дифузійний;
- резонансний;
- ефект стартового вибуху;
- ефект супроводжувальних можливостей;
- ефект акселерації.

Дифузійний ефект може реалізовуватись у тих випадках, коли певне господарсько-управлінське рішення, нововведення технічного, організаційного, економічного чи соціального характеру поширюється на інші галузі, внаслідок чого відбувається його мультиплікація (наприклад, перш ніж знайти широке застосування у чорній металургії метод безперервного розливання рідкого металу був започаткований на підприємствах кольорової металургії).

Резонансний ефект має місце тоді, коли якийсь нововведення у певній галузі активізує і стимулює розвиток інших явищ у виробничій сфері (зокрема отримання синтетичного волокна високої якості призвело до виробництва нових видів тканин, а це стимулювало появу нових видів одягу тощо).

Ефект стартового вибуху - це ланцюгова реакція у перспективі. Він можливий за умови, що певний стартовий вибух стає початком наступного лавиноподібного збільшення ефекту в тій же самій або іншій галузі виробництва чи діяльності.

У процесі створення будь-яких матеріальних цінностей з'являються супроводжувальні можливості з певним ефектом. Такі можливості проявляються у вигляді різних *проміжних і побічних результатів, використання виробничих і побутових відходів* тощо. Зрештою у будь-якій діяльності має місце також **ефект акселерації**, що означає позитивний наслідок і не тільки самого по собі конкретного результату, а й прискорення темпів його розповсюдження і застосування.

2. Показники оцінки ефективності діяльності підприємства

В Україні не існує офіційної та загально визначеної методики комплексної оцінки результатів діяльності підприємства!

Основні етапи проведення комплексного економічного аналізу результатів діяльності підприємства:

0. визначення мети аналізу!

1. Складання плану економічного аналізу:

визначення теми аналізу та напрямів використання його результатів;

розробка програми і календарного плану, а також розподіл роботи між виконавцями;

визначення джерел інформації;

розробка макетів аналітичних таблиць, методичних вказівок щодо їх заповнення, методів графічного оформлення матеріалів аналізу.

2. Підготовка матеріалів для аналізу:

збирання інформації та визначення додаткових джерел її отримання;

перевірка вірогідності інформації;

аналітична обробка інформації.

3. Попередня оцінка результатів аналізу:

загальна характеристика підприємства;

характеристика зміни показників порівняно з попереднім періодом.

4. Аналіз причин динамічних змін показників діяльності:

визначення та групування чинників, що впливають на діяльність підприємства;

виявлення зв'язків та залежності між окремими чинниками;

вимірювання впливу чинників;

оцінювання збитків, зумовлених дією негативних чинників;

виявлення невикористаних можливостей для позитивних змін показників діяльності.

5. Оцінювання результатів аналізу:

формування висновків за результатами аналізу;

розроблення пропозицій з метою підвищення ефективності діяльності підприємства.

Система показників ефективності виробництва

- 1) узагальнюючі показники ефективності виробництва (діяльності підприємства);
- 2) показники ефективності використання праці (персоналу);
- 3) показники ефективності використання виробничих основних і оборотних фондів;
- 4) показники ефективності використання фінансових коштів (оборотних коштів і капітальних вкладень).

Узагальнюючі показники	Показники ефективності використання		
	праці (персоналу)	виробничих фондів	фінансових коштів
<ul style="list-style-type: none"> - рівень задоволення потреб ринку - виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів - прибуток на одиницю загальних витрат рентабельність виробництва - витрати на одиницю товарної продукції - частка приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва 	<ul style="list-style-type: none"> - темпи зростання продуктивності праці - частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці - коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу - зниження трудомісткості одиниці продукції 	<ul style="list-style-type: none"> - загальна фондovіддача - фондovіддача активної частини основних фондів - рентабельність основних фондів - фондомісткість одиниці продукції - матеріаломісткість одиниці продукції - коефіцієнт використання найважливіших видів сировини й матеріалів 	<ul style="list-style-type: none"> - оборотність обігових коштів - рентабельність обігових коштів - відносне вивільнення обігових коштів - питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції) - рентабельність інвестицій - строк окупності вкладених інвестицій

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!

